

הנחיות להכנת מקרה מורחב אנשי חינוך

שלום רב וברוכה הבאה לשלב השני בתהליך ההסמכה הרשמי של ארגון DIR ישראל*

אנו מברכות אותך על רצונך להמשיך בתהליך ההסמכה ולהצטרף לשלב השני בו.

משך הסמינר הוא ארבעה ימי לימוד מלאים (סה"כ 47 שעות אקדמיות). בשלב זה של הסמינר קבוצות הלמידה יכללו מטפלים ואנשי חינוך הניגשים לשלב השני והשלישי. קבוצות הסמינר הן מגוונות והטרוגניות ומאפשרות שיח מעניין ומפורה.

חשוב לזכור, כי ימי הסמינר מיועדים ללמידה. הסמינר אינו מהווה תחליף להדרכה האישית שלך. במסמך פרטים רבים. אנא, הקפידי לקרוא בעיון את ההנחיות המופיעות כאן, כדי להגיע מוכנה לסמינר ההסמכה.

הדרישות המקדימות למעבר לשלב זה כוללות:

- השתתפות בקורס העקרונות של ארגון DIR ישראל
 - הצגת מקרה קצר מלווה בהמלצה למעבר למקרה מורחב ובהתאם לזמן שהומלץ להמתין לפני הגעה לסמינר שני.
 - **15 שעות הדרכה פרטניות** (או המרה של שעות קבוצתיות למינימום הנדרש) ע"י מדריכה מוסמכת **ממקצוע טיפולי** מטעם ארגון DIR ישראל, מאז הצגת תיאור מקרה קצר.
- במסגרות ציבוריות בלבד** (אשר עובדת על פי עקרונות מודל ה-DIR), תוכלי לקבל הדרכה ממדריכה **ממקצוע טיפולי**, שסיימה שלב שלישי, ובלבד שהיא מקבלת 'הדרכה על הדרכה' על הדרכת המועמדת הספציפית. הדרכה על הדרכה תינתן ע"י מדריכה **מוסמכת** שסיימה את כל שלבי ההכשרה.
- מפתח ההמרה** – המרת שעות הדרכה קבוצתית לשעות הדרכה פרטנית תיעשה ע"פ חלוקת סך השעות הכולל שניתנו לקבוצה במס' המשתתפים בה, בתוספת מספר השעות בהן הציגה המודרכת מקרה וקיבלה עליו הדרכה ישירה בקבוצה.

מסמך זה כולל שני חלקים עיקריים:

חלק ראשון: הנחיות להצגת המקרה המורחב עבור אנשי חינוך

חלק שני: הנחיות לכתיבת הדף המלווה אשר יינתן לקבוצה בעת ההצגה

* ההנחיות כתובות בלשון נקבה, אך מיועדות לנשים ולגברים כאחד.

חלק ראשון: הנחיות כלליות להצגת מקרה מורחב

בהצגת המקרה המורחב בסמינר, ברצוננו לראות כיצד את מעמיקה בחשיבה על פי מודל ה-DIR, בעבודתך בתוך המסגרת החינוכית תוך התמקדות בילד אחד, כמו גם להראות כיצד החשיבה על פי המודל כיוונה והשפיעה על בניית התוכנית החינוכית-גנית בהתאם לצרכי הילד אותו בחרת להביא.

יש חשיבות רבה להתייעצות עם המדריכה בבחירת מקרה העונה על דרישות תהליך ההסמכה.

שימי לב:

- יש לבחור במקרה המשקף תהליכיות והתפתחות ביחס לנקודת ההתחלה עבור הילד והמשפחה.
- יש לבחור מקרה שיתאר תהליך חינוכי הנמשך לא פחות מ-6 חודשים ולא יותר משנה וחצי. עליך לבחור ילד שבזמן עבודתך עמו הרחבת את מוקדי ההתערבות מעבר ל-Floortime ישיר שלך עמו. ההרחבה יכולה לכלול הדרכת Floortime לאיש צוות או/ו התערבויות גניות שונות (קבוצות, זמני ארוחות/מעברים/חצר).
- העדיפי להציג מקרה מאתגר ומורכב, אשר מעורר דילמות מקדמות למידה וחשיבה קלינית בעת בניית ההתערבות החינוכית.
- יש לבחור מקרה באמצעותו ניתן להתבונן ולהתמקד בחשיבה שליוותה את תהליכי ההתערבות המקצועית ולא דווקא בתוצאות!
- הקפידו להביא מקרה של ילד שטרם הוצג במסגרת תיאור מקרה קצר בסמינר.

פרטים טכניים לגבי ההצגה בקבוצה:

הזמן המוקדש להצגת המקרה המורחב הוא **60 דקות** בחלוקה הבאה:

כ-20 דקות להצגת הרקע, הפרופיל האינדיבידואלי, שלבי ההתפתחות, התהליך הטיפולי, ניתוח קטעי הווידאו וההתבוננות הרפלקטיבית.

8-10 דקות להצגת ההתערבות הטיפולית באמצעות קטעי ווידאו ערוכים.

30 דקות לדיון הקבוצתי.

את תיאור המקרה המורחב **אין חובה** להציג באמצעות מצגת PPT

בהצגת המקרה המורחב בקבוצה נבקש לראות את היכולות הבאות:

- היכולת להבין לעומק את חלקי המודל ואת האינטגרציה ביניהם.
- היכולת להתייחס לשינויים שחלו ברכיבי הליבה של השלבים השונים (FEDL) לאורך תהליך ההתערבות המוצג.
- היכולת להבין את ההשפעה של הפרופיל האישי (I) ושל דפוסי הקשר (R) (עיבוד סנסורי מוטורי, רגשי, שפתי) על ההתפתחות (D).
- היכולת להדגים ולנמק את הקשר בין תהליך ההתפתחות בשלבים (FEDL) להתערבויות הייחודיות שלך: עלייך לנמק ולהמשיג את הבחירה באסטרטגיות ההתערבות הייחודיות בזמני ה-Floortime, בהתייחס לשלבי ההתפתחות של הילד ולפרופיל האישי שלו.

- היכולת לפעול ברמת המערכת החינוכית ולהמשיג את האופן בו העברת והכללת את הנחות העבודה שלך אודות צרכיו של הילד לסביבות ולהקשרי חיים משמעותיים נוספים.
- היכולת להמחיש כיצד את משמרת את זהותך המקצועית (מקצוע הליבה שלך) בתוכנית התערבות רחבה זו בתוך מודל ה־DIR!

במהלך הצגת המקרה המורחב נבקש להתייחס למרכיבים העיקריים הבאים:

- + תיאור הילד ומשפחתו
- + תיאור תהליך ההתערבות החינוכית
- + התבוננות רפלקטיבית

1. תיאור הילד ומשפחתו:

- **תיאור קצר ורלוונטי של הילד.**
- **רקע התפתחותי הרלוונטי להצגת המקרה.**
- **אבחנה NDRC type:** (מתוך ה־DMIC) בתחילת הקשר הטיפולי. התייחסי גם לאבחנות נוספות אם היו ולהערכות שביצעת בהתאם למקצוע האם שלך (הערכה תפקודית-חינוכית).
- **פרופיל משפחתי:** תארי את הפרופיל המשפחתי, כפי שנחשפת אליו בתחילת ההיכרות עם המטופל התייחסי למבנה המשפחתי, לדפוסי התקשורת, למורכבויות הקיימות במשפחה ולפרופיל הוויסות הרגשי של ההורים – ככל שנחשפת לתחומים אלה במהלך עבודתך עם הילד.
- **תיאור שלבי ההתפתחות בתחילת תקופת הטיפול (FEDL).** צייני מה היה הטווח התפקודי בתחילת תהליך ההתערבות ופרטי אילו איכויות מתוך כל שלב היו קיימות בצורה מבוססת ואילו עדיין היוו אתגר ובאילו מצבים. צייני אם השלב לא היה מצופה מבחינת הגיל הכרונולוגי. מומלץ לתת דוגמאות להמחשה מתוך תהליך ההיכרות ו/או ההערכה.
- **הערכה:** היעזרי בשאלון ה־FEAS, כדי להעמיק את הבנתך בניתוח השלבים ההתפתחותיים. אין צורך לקודד את השאלון, אך יש צורך להכיר אותו על ידי ניתוח קטע וידאו אחד לפחות. העזרי גם בטבלאות השלבים של ד"ר שרינה וידר (מצורפות למייל הנשלח עם האישור להרשמה לסמינר).
- **תיאור מאפייני הפרופיל סנסורי – מוטורי וכיצד בא לידי ביטוי בתפקוד הילד בתחילת תקופת ההתערבות** (על פי הבנתך ועל סמך התייעצות עם גורמי מקצוע רלוונטיים). התייחסי לתפקוד מערכות החוש – טקטילי, וסטיבולרי, פרופריוצפטיבי, ויזואלי, אודיטורי, חוש הריח, אנא התייחסי לאינטגרציה שבין מערכות החוש השונות ותארי כיצד אלה באות לידי ביטוי בהתנהגות הילד בטיפול או במסגרת החינוכית ו/או הביתית. פרטי לגבי יכולות העיבוד של הילד בערוצים השונים (חזותי־מרחבי ואודיטורי־מרחבי) וכך גם לגבי יכולות התכנון והרצף. התייחסי לתגובות הסנסוריות של הילד (האם מדובר בתגובות יתר, תתיגובותיות, חיפוש סנסורי או פרופיל מעורב) ולרמת העוררות שלו במצבים שונים (האם רמת העוררות מותאמת לפעילות? האם יש קושי במעבר בין רמות עוררות, מה משפיע על רמות העוררות של הילד וכו'). תני דוגמאות שונות מהיכרותך עם הילד, דרכן אפשר לראות את הפרופיל הייחודי שלו. צייני מה מאפייניו של הילד בתחילת ההתערבות על פי הבנתך ועל סמך התייעצות עם גורמי מקצוע רלוונטיים. במידה והיה שימוש בכלי הערכה סטנדרטי יש לציין זאת.

- אם הדרכת איש צוות אחר במרחב הגני, **התייחסי בקצרה למאפייני הפרופיל הסנסורומטורי של איש הצוות עמו עבדת**. העלי השערות כיצד הפרופילים השונים (שלך, של איש הצוות ושל הילד) עשויים להשפיע זה על זה ועל התפקוד של כל אחד מן השותפים במערך הגני.

- **פרופיל תקשורתי שפתי**

תארי את הפרופיל התקשורתי השפתי של הילד בתחילת ההתערבות (על פי הבנתך ועל סמך התייעצות עם גורמי מקצוע רלוונטיים) ככל הניתן, נסי להתייחס בנפרד לרכיבי תקשורת, הבנת שפה והבעת שפה על מרכיביהם השונים (תוכן, צורה ושימוש). התייחסי אל יכולותיו התקשורתיות של הילד – מהן כוונותיו התקשורתיות? האם קיים מגוון כוונות? מהי איכות ותדירות הכוונות? באילו אמצעי הבעה תקשורתיים הילד משתמש – האם מעביר מסרים בצורה בלתי מילולית או מילולית? האם קיים שימוש בתת"ח?

התייחסי ליכולות השפתיות של הילד – באיזה שלב התפתחותי מצויה השפה שלו? תארי את יכולתו להיענות ולהבין שפה מילולית ולהביע את רעיונותיו וכוונותיו. השתדלי לתאר את שפתו של הילד תוך התייחסות למרכיבי הצורה (אורך המבעים, שטף, עוצמה וכו') התוכן (עולם הקסיקון השפתי) והשימוש שעושה הילד בשפתו. התייחסי אל האופן שבו משפיע רכיב השפה על יכולתו של הילד להיות באינטראקציה ולטפס בשלבים ההתפתחותיים ותארי גם את האופן שבו הפרופיל הסנסורומטורי משפיע על היכולות השפתיות השונות ועל התפתחותן.

יש לתת הסבר אינטגרטיבי ליחסי הגומלין בין רכיבי המודל שפורטו להלן ולהמחיש באמצעות קטעי הווידאו כיצד הללו משתקפים בתוכנית ההתערבות.

התייחסי אל כל המרכיבים הנ"ל ולאופן השתנותם לאורך התקופה המתוארת ובסופו של תהליך.

2. תיאור תהליך ההתערבות המקצועית (חינוכית)

- **נתחי לעומק את מהלך ההתפתחות בתקופה המוצגת:** תארי את המעבר של הילד משלב לשלב בהתייחס ליכולותיו ההתפתחותיות בשלבים השונים, לאתגרים ולאפיוני הפרופיל ויכולות הוויסות שלו (תארי את קצב ההתקדמות בתחומים שונים ואת האתגרים שבדרך. התייחסי לצפי שלך לגבי ההתקדמות הצפויה ונמקי את הסיבות לכך).

- **תארי מה כללה ההתערבות המקצועית** שלך במעגלי מעורבות נוספים מעבר למפגשי ה־Floortime הפרטניים ופרטי כיצד התובנות שהתגבשו אצלך באמצעות המודל עזרו לך בהכוונה של מערך ההתערבות במסגרת החינוכית. הרחיבי על מקומך כאשר חינוך בעבודה עם הילד – אילו התאמות נעשו בבניית התוכנית האישית לצרכים הפרטניים של הילד .

- **הדגימי כיצד נראתה ההתערבות המותאמת שלך** לצרכי הילד במרחב הגני ובמה התמקדה הנחייה בהתאם לצוותים החינוכיים-טיפוליים העובדים עם הילד במרחב הגני.

- **הדגימי כיצד נראו התערבויות אחרות שלך** – במרחב/סביבה של קבוצה טיפולית/חינוכית בה הילד משתתף ובסביבות/מרחבי התערבות נוספים כדוגמת סביבת חצר הגן.

- **ספרי מה היה תפקידך במערך הרב־מקצועי** בעבודה עם המשפחה ותארי את מסגרת הקשר שלך עם הילד והמשפחה במהלך אותה התקופה. התייחסי לאופן העבודה האישית שלך עם המשפחה וליחסים שלך עמה.

- **עבודה עם צוות:** פרטי מעט לגבי האופן שבו התמודדת עם האתגרים המרכזיים שעמדו בפניך בהנחייה ובהדרכה של אנשי הצוות במרחב הגני וכיצד התמודדת עם אתגרים אלו.

- **היבטים תרבותיים:** קחי בחשבון הקשרים תרבותיים והסבירי כיצד הם משפיעים או עשויים להשפיע על האינטראקציה בין הילד לצוות הגן בזמן ה־Floortime ובזמנים אחרים.
- **שתפי מה היו ההבנות** שביססת לאורך התהליך ביחס למרכיביו השונים של המודל והאופן בו הללו השפיעו על תהליך ההתערבות.
- **ציני באילו אסטרטגיות התערבות של Floortime** השתמשת בתוכנית ההתערבות כפי שבאים לידי ביטוי בקטעי הווידאו. נמקי את הבחירות הללו. יש לציין אילו אסטרטגיות מאפשרות "טיפוס" בסולם ההתפתחותי; בכל שלב ומדוע; יש לציין מהם תהליכי העיבוד הסנסורי המאפיינים את הילד ולהדגים זאת מתוך קטעי הווידאו.
- **תארי את התמונה הקלינית בתום תהליך** ההתערבות בהשוואה להיבטים שתוארו בשלב ההערכה וברקע וציני מה התובנות שרכשת לגביהם במהלך ההתערבות. התייחסי לשינויים שחלו בשלבי ההתפתחות (FEDL) ובפרופיל הסנסו-מוטורי-אפקטיבי-שפתי של המטופל כפי שבאו לידי ביטוי בסוף התקופה המוצגת.
- **רפלקציה כוללת על התהליך:** תארי מה התאפשר ומה לא התאפשר במסגרת הזמן ומערך ההתערבות הכללי שבו הילד טופל ומה את מזהה כעוצמות וכאתגרים בתכנית הטיפולית והגנית. בנוסף לכך, התייחסי להתערבויות, שלדעתך יידרשו בעתיד.

בחירת קטעי הווידאו

- קטעי הווידאו שתבחרי אמורים להמחיש את תהליך ההתערבות המקצועית אותו תתארי בפני הקבוצה. מטרתם לשתף את חברי הקבוצה בתהליך המתואר ולהדגים את התימות המרכזיות אותן בחרת להאיר בתהליך.
- קטעי הווידאו חייבים להדגים יישום התערבות ישירה של Floortime על-ידך עם הילד.
 - במידה ומוצג קטע וידאו, שבו רואים אותך עובדת עם ההורים או עם הצוות החינוכי בחדר המפגש, **חשוב שיראו או לפחות ישמעו אותך בהדרכה פעילה.**
 - בחרי בקטעי וידאו הכוללים **לפחות שני קטעים בהם את מיישמת Floortime עם הילד.** שני הקטעים האחרים יכולים לכלול (בחרי שתיים מבין האפשרויות הבאות):
 1. התערבות שלך במרחב אחר (בחצר, בארוחה, במרחב הגן/הכיתה, במפגש), המותאמת לילד מבחינת הפרופיל הסנסו-מוטורי והשפתי ומבחינת השלבים ההתפתחותיים-רגשיים.
 2. הדרכת הצוות חינוכי על העבודה החינוכית עם הילד (בתנאי שרואים או לפחות שומעים אותך מדריכה/מלווה/מכוונת).
 3. פעילות פרטנית מותאמת שנבנתה באופן ייחודי עבור הילד ושמותאמת לו מבחינת פרופיל ושלבים.

פרטים טכניים של קטעי הווידאו:

- בחרי **לפחות 4 קטעי וידאו** מנקודות זמן שונות לאורך תהליך ההתערבות (לפחות קטע אחד מתחילת התהליך ואחד מסיומו).
- קטעי הווידאו צריכים להיות **ערוכים במדויק** לצורך ההצגה ללא קשר לאופן בו תבחרי להציג את המקרה בקבוצה.
- יש להקפיד שכל קטע וידאו יהיה באורך של **לפחות שתי דקות ברצף וללא עריכה.**

משך כל הקטעים ביחד - 10 דק' לכל היותר.

- יש להביא את קטעי הווידאו על גבי שני גיבויים (מחשב אישי/דיסק און קי), דיסק און קי נוסף ובו קטעי הווידאו של המקרה המוצג והדף המלווה, יינתן למנחות הקבוצה בתחילת הצגת המקרה ויוחזר בתום הסמינר.

3. התבוננות רפלקטיבית:

- פרטי כיצד מודל ה-DIR השפיע עליך באופן אישי ועל עבודתך עם הילד והמשפחה.
- התייחסי לפרופיל הסנסוראפקטיבי שלך – מה מאפיין אותך בעבודה בכלל ועם הילד והמשפחה הייחודיים, במה הפרופיל הייחודי שלך תרם או הקשה עלייך בטיפול ובהתמודדות עם האתגר שבעבודה עם הילד והמשפחה, מה למדת על עצמך ומה האתגרים שעדיין עומדים בפנייך מבחינת תהליך ההתפתחות המקצועית שלך.
- *הנך מוזמנת לשתף בכל תובנה או מחשבה שיש לך ביחס לתהליך ההתערבות המוצג.

חלק שני: הכנת הדף המלווה

מטרתו של מסמך זה היא לתמצת את החומר עליו מתבסס תיאור המקרה אותו תציגי בסמינר. אורכו של המסמך המלווה בתיאור מקרה מורחב לא יעלה על 6 עמודים, המוגשים בקובץ word, גודל גופן 12 עם רווח של שורה וחצי. אם בחרת להציג את המקרה בקבוצה בעזרת מצגת, יש להכין את המסמך המלווה על-פי ההנחיות ולהדפיס שני עותקים, שיינתנו למנחות הקבוצה בתחילת הצגת המקרה (ויועברו אח"כ לתיק האישי). אם בחרת להציג את המקרה בקבוצה שלא בעזרת מצגת, עלייך להדפיס 12 עותקים אשר יחולקו בין משתתפי הקבוצה בסיום ההצגה עליך לאסוף את כל הדפים (למעט 2 העותקים שניתנו למנחות).

את הדף המלווה יש להביא על דיסק און-קי יחד עם קטעי הווידאו. הדיסק און-קי יוחזר לך בסיום הסמינר. אנא הקפידו להסוות כל פרט מזהה לגבי הילד ומשפחתו.

התייחסי במסמך זה לנקודות המפורטות מטה בלבד (אין צורך להרחיב בדף המלווה על כל התכנים אליהם התבקשת להתייחס במסמך ההנחיות להצגת המקרה). במהלך הצגת המקרה אין צורך להציג את הדברים על פי הסדר של הדף המלווה.

- רקע כללי** – הקדמה קצרה הכוללת התייחסות לסיבות לבחירת המקרה להצגה בסמינר זה ורקע כללי על הילד ומשפחתו.
- ציר הזמן** – הצגת אירועים משמעותיים בחיי הילד והמשפחה, תוך ציון זמן (חודש ושנה) של התרחשותם, גיל הילד ותיאור האירוע במספר מילים. ניתן להציג את ציר הזמן כרשימה בסדר כרונולוגי, בגרף או בטבלה.
- רקע ההתפתחותי**. אבחנה לפי ה-DMIC ואבחנות אחרות.
- תיאור המערך הטיפולי/ חינוכי** במקרה המוצג – מהי התוכנית הטיפולית הכללית ומה מקומך בה (מה כלל הסטינג של העבודה שלך עם הילד, עם משפחתו ועם הצוות הטיפולי/חינוכי הנוסף). יש לציין מרחבי וסביבות ההתערבות המקצועית /טיפולית/חינוכית שנעשתה על-ידך במקרה זה (בית/מסגרת חינוכית/מרחבי טיפול נוספים וכו').

- **פירוט ההדרכה** שלך לאנשי צוות חינוכי/אנשי צוות טיפולי במסגרת התהליך אותו את מציגה – התייחסי לאופי ולמוקדי ההדרכה.
- **תפקוד הילד על-פי השלבים ההתפתחותיים** FEDL בתחילת התהליך ובסוף התקופה המוצגת.
- **תיאור הפרופיל האינדיבידואלי** של הילד בתחילת תהליך ההתערבות ובסוף התקופה המוצגת.
- **תיאור הפרופיל המשפחתי** – תארי בקצרה את הפרופיל המשפחתי ואת אופן העבודה עמה.
- **התערבות מקצועית** – תארי כיצד הבנותייך ביחס לילד ומשפחתו השפיעו על תכנית ההתערבות החינוכית-גנית.
- **קטעי הווידאו** – פרטי על כל קטע וידאו בקצרה באיזו תקופה של התהליך הוא התקיים (כולל תאריך ספציפי), תארי את האינטראקציה הנצפית בקטע, התייחסי למקומו של הילד בסולם ההתפתחותי-רגשי בקטע המובא ופרטי מה היו אסטרטגיות ה־Floortime שבהן השתמשת בכל קטע. הסבירי מדוע השתמשת באותן התערבויות וכיצד הן השפיעו על המהלך בחדר.
- **התבוננות רפלקטיבית** – פרטי בקצרה כיצד העבודה במסגרת מודל ה־DIR בכלל ובמקרה זה בפרט השפיעה עליך באופן אישי ומקצועי. אנא התייחסי לחוזקות ולאתגרים שלך בעבודה בכלל ועם המטופל (ומשפחתו) אותו את מציגה בפרט.

בהצלחה!

הנך מוזמנת לפנות אלינו בכל שאלה או התלבטות במהלך הכנת המקרה

צוות ארגון DIR ישראל

פרטי התקשרות: דוא"ל: dirisrael@gmail.com, טלפון: 054-5365716.